

uznává je totiž, a ještě více, rozpoznává je. A právě v mezích tohoto poddanství vykonává svou svobodu.

Tato hluboká lekce humanismu jest to podstatné, co jsme převzali ze starověku. Neboť konečně, a nutno to říci, my nenesíme více tog, nemáme více domy s atrií, nepíšeme již verše v hexametri, ani tragické trilogie, ani nestavíme již dorské chrámy. Vzejdeme proto mimochodem plně uznání Louis Reynaudovi, že navrhuje za vzor věčného humanismu středověkou civilisaci. Jest to otázka ducha a ne formy. Virgilius jest mnohem blíže Dantovi nežli Parthenon Madeleině. Vždyť právě starověk nás naučil ceniti si velikost ducha podrobení se. To platí zrovna tak pro filosofii jako pro poesii a pro architekturu. A nehájíme tohoto ducha, protože jest více méně francouzským, ale protože nemůžeme jím otrástiti, aniž bychom zároveň nezasáhli řád lidský.

Dynamismus vynášený německou povahou nedělá ostatně nic jiného. Co nám vlastně navrhuje? Sílu života? V této formě jest to síla, která se podobá míze, stoupaající v lesních stromech, nebo síle, která žene běžící zvíře. Svoboda? Kladu si otázku, zda tato svoboda jest něco jiného nežli svoboda zvířat, která mají možnost pobíhati v lesích, dubů a buků, které mají možnost růsti k nebi. Ale lidská svoboda jest zcela něco jiného. Jest to svoboda inteligentní, která se měří se silami přírodními, která se jim podrobuje jen proto, aby je lépe ovládla. Není jiného umění, nežli dle této svobody. Není civilisace, ať už francouzské nebo německé, bez takovéto svobody. Život a svoboda, to se velmi snadno řekne. Ale výtvořiny lidské svobody, básně, sochy, budovy, budou zde stále, zatím co mocnosti a svobody, které jsou pouze vitální, budou dávno obráceny v trus, aby obnovovaly zárodky, nevyčerpatelně pomíjející. Dr. Ch.

PROF. O. MYCJUK — „UKRAJINSKI CHLOPOMANY“. Černivci 1933. Str. 80. S fotografií skupiny pionérů chlopomanů.

Před čtenářem je stručná monografie o jedné z etap procesu obrození Ukrajinského národa, u níž nutno se pozastaviti. Literárně se tento proces spojuje s jménem ukrajinského spisovatele Ivana Kotljarevského (1769—1838), jehož nesmrtelná ukrajinská „Natalka Poltavka“ se tak velmi podobá české nesmrtelné „Prodané nevěstě“. Nacionálně-politický problém obrození Ukrajinského národa a státu v novějším porozumění zavedlo v 40. letech XIX. století slavné Cyrilo-Methodějské bratrstvo, jež po prvé v slovanských zemích uplatnilo postulat politický: federaci všech slovanských národů a států. Iniciátory, organisátory a ideology byli největší ukrajinský básník-buditel Taras Ševčenko a v té době významný ukrajinský dějepisec Kostomarov. Po prvé v slovanských východních zemích vysloven byl Ukrajinci federální panslavismus, rovnoprávnost všech slovanských národů (Puškin říkal: „nechť se všechny slovanské řeky slíjí v ruské moře“, na což Ševčenko odpovídal: „nechť všechny slovanské řeky slíjí se v slovanské moře“), — za což bylo Cyrilo-Methodějské bratrstvo i jeho členové krutě pronásledováni ruským carským režimem. Doslovně jej zničili (Ševčenko na vždy byl poslán do vyhnanství a bylo mu zakázáno psáti i malovati) a chef ruského četnictva mohl se pochlubit, že celou ideologii tohoto velkého slovanského hnutí na ukrajinských zemích zamkl pod svůj klíč...

Zdálo se, že Ukrajina znovu byla zničena, jak tomu bylo již několikrát před tím v dějinách po jejím vstoupení do vojenského svazu s Moskevskem roku 1654, jenž namířen byl proti polskému imperialismu v XVII. stol. Ale spontanní procesy nacionálního obrození nebylo možno již potlačit. Ke konci 50. a na počátku 60. let XIX. st.

objevují se mezi mládeží pravobřežné Ukrajiny, — mládeží, jež pocházela z polských, většinou šlechtických, rodin, těch rodin, jež za nepříznivé pro ukrajinský národ minulosti, přestoupily k polské, jakožto vládnoucí národnosti, — zřejmě pod vlivem ducha doby proudy sympatisujících s prostým nevolnickým lidem. Polská šlechta na Ukrajině poctila je jménem „chlopomani“, a tito přátelé selského lidu, jež Poláci nazývali — chlopi, přijímají tuto nadávku za jméno pro svou skupinu. Všimajíce si blíže tohoto selského lidu, mezi nímž žili a pracovali, snadno rozpoznali, že to není polský „chlop“ v Polsku, nýbrž ukrajinský rolník na Ukrajině, jenž sice ztratil svá práva, ale neztratil naději a touhu získati zpět své nejenom sociální, ale i nacionálně-státní právo. Z toho důvodu chlopomani odcházejí od všeho polského, od polské společnosti a přecházejí na stranu Ukrajinského národa, uznávají se za jeho syny; chlopomani stávají se ukrajino-many. Tím napravují historickou křivdu způsobenou ukrajinskému národu jejich předky. S nimi, na místo potlačeného Cyrilo-Methodějského bratrstva, objevuje se, jako deus ex machina, ukrajinské národnictví-chlopomanství. Chlopomani neznali ani ideologie cyrilo-metodějců — ona skutečně byla „pod zámkem ruského četnictva“, — ale v základních rysech jejich ideologie nacionální i sociální podobala se ideologii cyrilo-metodějských bratrů. Nebylo však u nich tolik panslavismu. Majíce smutné příklady oficiálního Moskevka a polské veřejnosti, chlopomani nevěřili již ve svaz rovnoprávných slovanských národů a států. Na místo toho celou silou mladého zápalu se oddali probuzení ukrajinského národa. Někteří z chlopomanů však pochybovali o zdaru věci. Zdálo se jim, že je vše ztraceno: ukrajinský národ pronásledovaný, zeslabený a zničený, jenž zapomněl na všechny své historické tradice, své slavné dějiny doby knížecí (800—1340) a heťmanské (1648—1784), v němž zahynulo vědomí a city lidské a národní hodnoty, — nemá pravděpodobně již prostředků a možnosti probuditi se, dobýti svobody a obroditi se k nezávislému národnímu životu. Avšak jiní chlopomani nacházeli podklad pro práci k obrození ukrajinského národa nejenom v síle a vůli samotného ukrajinského lidu, ale i ve filosofii doby a i v příkladech obrození jiných porobených národů. Jednou leader chlopomanů — později známý ukrajinský historik V. Antonovyč — dokazoval Ukrajincům, že daleko není vše ztraceno, že ruský absolutismus, který potlačoval ukrajinský národ, robota zavedená na Ukrajině moskevským režimem v ukrajinském selském lidu, je zjevem jenom přechodným, proti kterému nutno bojovati, ale nevzdávati se na milost prozatímního politického vítěze. A mezi jiným chlopomani jednak poukazovali zvláště na to, jak se počalo tehdy široce vyvíjeti národní obrození Českého národa, jenž se tehdy zdál úplně poněmčený a porobený, a na druhé straně — na úspěšný zápas rozdělené a vyloupené Itálie za své sjednocení a svobodu.

Chlopomani, samozřejmě, byly pronásledováni i polskou šlechtou, a to nejenom z důvodů národnostních, ale i sociálních. Polští statkáři na pravobřežné Ukrajině obsadili velké latifundie, jež jim zůstaly až do revoluce r. 1917. Proto každé nacionální i sociální hnutí ukrajinského národa bylo velmi těžkým. Polští statkáři psali zcela nesprávná udání ruské vládě, v nichž nazývali chlopomany „hajdamáky“, strašili ji nacionální i sociální revolucí atd. Vše to musili snášeti chlopomani za svou nezištnou práci a sloužení velké myšlenky i lásce k prostému ukrajinskému lidu. Jejich řady vzrůstaly, nehledě na to, že bylo nutno bojovati na tři fronty. S polskou šlechtou, jež je zvláště počala nenáviděti, když odepřeli zúčastniti se polského povstání roku 1863, z toho důvodu, že pravá strana Dněpra-Kyjevsko, Podolí a Volyň, není Polskem, jak to tvrdili stoupeni ideje historického Polska, nýbrž Ukrajinou. S moskevskými krajními levými socia-

listy-buřiči, kteří volali po vraždě cara, aristokracie a kapitalistů, — s čímž nesouhlasili chlopomani, dodržující evolučnost sociálního vývoje v umírněném socialistickém duchu. A, samozřejmě, musili po celou dobu zápasiti i s policejním režimem a udáními vládního rázu, v nichž posuzováni byli, jako nebezpečný element.

Mezi ukrajinskými chlopomany dvou generací — starší i mladší — vidíme celou řadu vynikajících jmen z různých odvětví vědy: dějepisec V. Antonovyč, lingvista K. Mychalčuk a Žyteckyj, badatelé sociálně-hospodářských problémů — P. Čubinskij a T. Rylskij, a pod. V této práci prof. Mycjuka prozkoumán je zvláště sociálně-ekonomický obzor V. Antonovyče (1834—1908), který ještě nikým nebyl podán, a jenž postihuje i filosoficko-metodologické názory Antonovyčovy. Positivist, analytik, skeptik a vůbec realista v myšlení a tvorbě, Antonovyč mezi jiným nejednou vystupuje proti nacionální romantice svých i cizích a potlačuje přibarvený tradicionalismus. Skvělým příkladem v tomto směru byla jeho kritika díla polského autora Sienkiewicze „Ohněm a mečem“ (jež je v českém překladě), v němž autor pěstuje nenávist u Poláků a dokonce přezírání Ukrajinského národa, odůvodňuje to divoštvím tohoto národa a neschopností jeho ke kulturnímu životu, při tom však zamlčuje skutečnou příčinu velikého konfliktu mezi ukrajinským a polským národem, konfliktu historického. Antonovyč podrobně probírá toto dílo, dochází k závěru, že „Sienkiewicz a jeho stoupenci jsou prozatím na tom nízkém stupni vývoje vlasteneckého citění, na jakém jsou lidé toho mínění, že vše, co je jejich vlastní, je vždy nejlepší, jediné proto, že je to jejich vlastní...“ Antonovyč byl proti tomu, aby podněcována byla nenávist mezi jednotlivými národy.

Nemáme místa, abychom mohli dále probírat tuto stručnou, ale velmi cennou a hluboce promyšlenou práci prof. O. Mycjuka o „Ukrajinských chlopomanech“. Takové práce měli by pozorně pročísti zvláště Slované, kteří, bohužel, ukrajinský problém méně znají, a méně se o něj zajímají, než, řekněme, germánští národové, Němci a Angličané, a dnes i románští, zvláště Francouzi. Seznámení se s touto (a podobnými) prací, jež odhaluje jednu ze stránek spontanního obrození Ukrajinského národa, umožní pravdivou orientaci v dnešní ukrajinské otázce. Neboť ještě dnes je bohužel slyšeti: od Čecha — že Ukrajince vymyslili Němci, od Srba — Poláci, nebo Němci, od Rusa — že Ukrajince vymyslili Češi...

Dr. E. K.

BIBLIOGRAFIE.

ČESKÁ.

- BARTOŠ (F. M.). — Prokop Veliký. V Brně, Mor. leg. 1934. 103 str. 8—.
- BEDNÁŘ (Fr.). — Církev a stát. V Praze, Melantrich 1934. 236 str. 19—.
- BENEŠ. — 50 let Edvarda Beneše. Praha, Čsl. obec leg. 1934. 354 str. 30—.
- BENEŠ (Edv.). — Boj o mír a bezpečnost státu. Čsl. zahr. politika v projevech Dra Edv. Beneše 1924—33. Praha, Orbis 1934. 832 str. 96—.
- BERGMAN (R.). — Národ a armáda. V Praze, Praž. akc. tisk. 1934. 35 str.
- EINSTEIN (A.). — Můj světový názor. V Praze, Orbis 1934. 177 str. 25—.
- ERENBURG (J. G.). — Občanská válka v Rakousku. Praha, Levá fronta 1934. 62 str. 5—.
- Fafl (Zd.). — Struktura čsl. zahraničního obchodu V Praze, kom. Řivnáč 1934. 35 str. 6—.
- HNÍK (F. M.). — Duchovní ideály československé církve. Praha, Blahoslav 1934. 360 str.
- KAHÁNEK (F.). — Mečem a kladivem. Ze země hákovitého kříže. Praha, Fronta 1934. 67 str.
- KALFUS (J.). — Československá devalvace a řešení hospodářské krise. V Praze, kom. Řivnáč 1934. 40 str. 6-50.
- KLAPKA (O.). — Národní obroda hospodářská. V Praze, typ. Melantrich 1934. 109 str.